

Titkosszolgálati funkciók az államigazgatás rendszerében

Solti István - NKE RTK NBI Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék

Az 1990-ben létrejött és az azóta rendszeres átalakuláson átmenő nemzetbiztonsági szervezetrendszer számára újból és újból felmerül a dilemma, hogy mégis mik ezek az intézmények. Államigazgatási szervek? Az igazságszolgáltatás részei? Rendvédelmi szervek? Esetleg a Magyar Honvédséghez hasonló önálló identitások? A számos bizonytalanság okán egyelőre azt jelenthethetjük ki, hogy a probléma felvetés alapján minden ágazat számára elfogadható és megnyugtató válaszok még nem születtek, ami több összetevőre vezethető vissza.

1) A feladatrendszer alapján nem beszélhetünk a hagyományos értelemben vett közigazgatási szervekről. E tekintetben átmenetet képezhet a rendőrség és a honvédelmi feladatokat ellátó szerv között, ahogy arra 2012 óta a magyar Alaptörvény is utal jogtechnikai megoldásaival. Ekkor ugyanis a nemzetbiztonsági szolgálatok alkotmány által konstituált szervezetek lettek, de a Magyar Honvédségtől eltérően nem önálló, hanem a Rendőrséggel közös cikkben létrehozva, és önálló feladatokkal felruházva. Ez a megoldás arra utal, hogy a nemzetbiztonsági ágazat a rendészet/rendvédelem területéhez tartozik, nem tekinthető önálló ágazatnak.

E mellett az Alaptörvény megállapítja a magyar titkosszolgálatok három alapvető funkcióját. Feladatuk Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme, valamint nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítése. Rendkívül szélesen, vagy éppen rendkívül sokféleképpen értelmezhető hatáskörökkel rendelkeznek, olyan egyetlen államigazgatási szervehez sem hasonlíthatóval is, mint a nemzetbiztonsági érdekek érvényesítése.

2) A feladataik ellátásához különleges, kizárólag a nemzetbiztonsági és bűnüldözői funkció során igénybe vehető – szintén az Alaptörvényi megfogalmazással élve – titkosszolgálati eszközöket és módszereket alkalmazhatnak. Vagyis olyan leplezett és konspiráltan alkalmazandó közrendszerrel rendelkeznek, ami jellemzően az államigazgatás semmilyen más szektorában nincs jelen. E mellett a szféra eljárásrendje nem található meg nyilvános jogszabályokban. Jogalkalmazó szervezeteknek sem tekinthetjük őket, pedig működésük mások életének alakulására lényeges befolyással lehetnek.

3) Harmadik szempontként említhetjük a nemzetbiztonsági működést megalapozó titkosság követelményét, ami az ágazatot még határozottabban elkülöníti az államigazgatás minden más szegmensétől. E körben nem lehet nyitottságról, átláthatóságról beszélni, ennek szűk mezsgyéit még alapvető nemzetközi jogi egyezmények is elismerik.

4) Mégis azt láthatjuk hazánkban is, hogy a titkosszolgálatokat az államigazgatási szervek között tartjuk számon. A magyar titkosszolgálatok a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló a 2010. évi XLIII. törvény értelmében központi államigazgatási szerveknek tekintendők. Azon belül is a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, vagyis az Alkotmányvédelmi Hivatal (AH), az Információs Hivatal (IH), a Nemzeti Információs Központ (NIK) és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ) a

rendvédelmi szervek közé sorolt, míg a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) nincs besorolva más csoportba.

Talán e fent említett szempontoknak is köszönhetően azt tapasztaljuk, hogy a kormányzati igazgatás, sőt még maga a szakmai tudományos diskurzus is folyamatosan és visszatérően keresi a szolgálatok helyét az államéletben.